

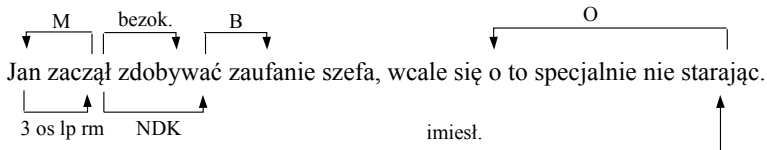
Własności akomodacyjne polskich form i leksemów

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Własności akomodacyjne
- 2 Człony nieakomodowane i wyrazy poza związkami

Własności akomodacyjne czasowników właściwych

Formy czasowników właściwych akomodują przypadek grup nominalnych; same są zależne od mianownika pod względem osoby, liczby i rodzaju.

Akomodacja BEZOKOLICZNIKOWOŚCI i IMIESŁOWOWOŚCI.

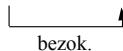
Akomodacja leksykalna ASPEKTU.

Akomodacja leksykalna PRZYIMKOWOŚCI.

Własności akomodacyjne czasowników niewłaściwych

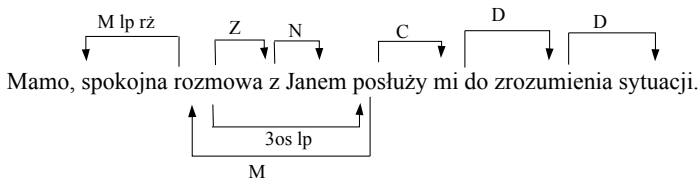

Janowi nie zależało na tej kobiecie, ale wypadało okazać zainteresowanie.

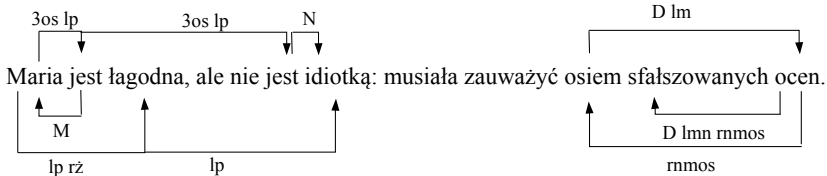
Formy czasowników niewłaściwych są niezależne składniowo; podobnie jak czasowniki właściwe, narzucają grupom nominalnym przypadek (ale poza mianownikiem), a innym formom czasowników – BEZOKOLICZNIKOWOŚĆ; mogą wymagać przyimka.

Własności akomodacyjne rzeczowników

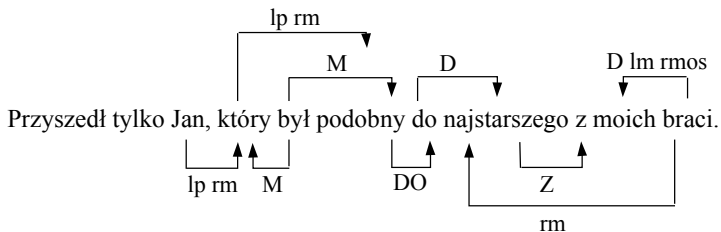
Rzeczowniki mają zależny przypadek (poza formą wołacza), a w związku z liczebnikiem – także liczbę; wołacz jest niezależny składniowo; rzeczowniki akomodują osobę, liczbę i rodzaj czasowników właściwych, wszystkie wartości kategorii przymiotnika, przypadek innego rzeczownika, rodzaj liczebnika; mogą akomodować (leksykalnie) przyimki.

Własności akomodacyjne rzeczowników cd.

Rzeczowniki w związku z liczebnikiem mają zależną liczbę, a narzucają liczebnikom rodzaj; w konstrukcjach z tzw. orzeczeniem imiennym narzucają przymiotnikowi liczbę i rodzaj, a rzeczownikowi – czasem (niekoniecznie) liczbę, np. *Maria jest inżynierem. Ta kobieta to bohater., ale Nożyczki są pożytecznym narzędziem. Świderki to mój ulubiony makaron.*

Własności akomodacyjne przymiotników - formy nieprzysłówkowe

Nieprzysłówkowa forma przymiotnika to podrzędnik grupy nominalnej (akomodowane: przypadek, liczba, rodzaj – w niektórych grupach przypadek jest wymagany przez czasownik lub przymiotnik); niektóre przymiotniki akomodują przypadek podrzędnego rzeczownika lub (leksykalnie) przyimek.

Własności akomodacyjne przymiotników - formy przysłówkowe

ps

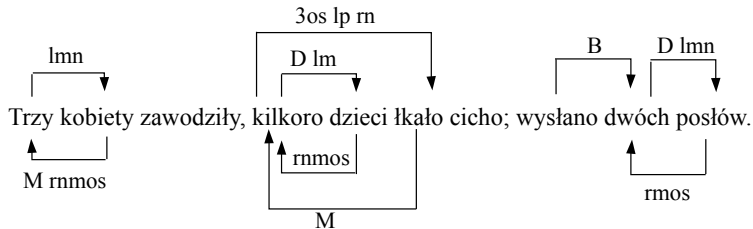
Jan był mocno przejęty całą sytuacją, ale mówił lepiej niż zwykle.

NIŻ

ps

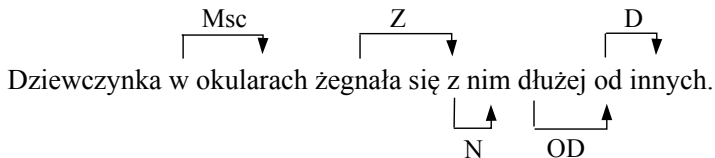
Przysłówkowe formy przymiotnika są akomodowane przez czasowniki lub przymiotniki; w stopniu wyższym i najwyższym akomodują (leksykalnie) przyimek.

Własności akomodacyjne liczebników

Liczebniki narzucają rzeczownikowi liczbę, a są od niego zależne pod względem rodzaju; liczebniki powyżej 5 oraz liczebnik zbiorowe narzucają rzeczownikowi także przypadek; liczebniki poniżej 5 (z wyjątkiem form męskoosobowych typu *dwóch, trzech, czterech*) mają przypadek zależny od rzeczownika. Liczebniki, które są nadrzędnikiem grupy imiennej, wchodzą w relację z czasownikiem.

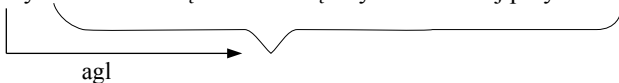
Własności akomodacyjne przyimków

Przyimki akomodują przypadek rzeczownika albo przymiotnika; niektóre przyimki są (leksykalnie) akomodowane przez czasowniki, przymiotniki lub rzeczowniki.

Własności akomodacyjne spójników

Chciałabym, żebyś wreszcie zmądrzał i zaczął myśleć o naszej przyszłości.

Niektóre spójniki, takie jak: **ABY, BY, GDYBY, JEŚLIBY, ŻEBY**, akomodują obligatoryjną aglutynacyjność; niektóre spójniki wpływają na aspekt zdania-reszty (*Wyszłam, zanim podano tort.* **Wyszłam, zanim podawano tort.*).

Własności akomodacyjne niektórych partykuło-przysłówków

 Nigdy nie uważasz, że zrobiłam coś dobrze ani mnie nie chwalisz.

Niektóre partykuło-przysłówki, takie jak: NIKT, NIGDY, NIC, ANI, BYNAJMNIEJ, akomodują NEGATYWNOŚĆ (wymagają wystąpienia leksemu NIE).

Człony nieakomodowane

- większość partykuło-przysłówek
- większość spójników
- część przyimków

Człony luźne

- wyrażenia epistemiczne, np.: PODOBNO, RZEKOMO, CHYBA, NA PEWNO
- wyrażenia informujące o stosunku emocjonalnym, np.: NA SZCZĘŚCIE, NIESTETY
- wyrażenia metatekstowe, np.: SUMUJĄC, PRZECIWNIE, PO PIERWSZE. . . , JEDNYM SŁOWEM
- dodatkowe predykaty, np.: TYLKO, RÓWNIEŻ, TAKŻE
- wykrzykniki, np.: RETY, CHOLERA, SIUP!

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
PROBLEMY OPISU STRUKTUR ZŁOŻONYCH.
Zapraszam!